

วาทะนักกฎหมาย

ยุติธรรมเป็นยอดปรารถนาของนักกฎหมาย บริสุทธิ์เป็นวิถีเพื่อบรรลุยุติธรรม ด้วยวิธีการของกฎหมาย ความไม่บริสุทธิ์ไม่สามารถสร้าง แต่กลับทำลายยุติธรรมแก่สังคม ผู้ที่อ้างตนเป็นนักกฎหมาย แต่ฝ่าฝืนคำที่ตนบัญญัติไว้ว่าจะยึดถือนิติธรรมกลับสนับสนุนการใช้กฎหมาย นอกกฎหมายเป็นผู้ทรยศต่อวิชาชีพกฎหมาย¹

(ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทย์)

กฎหมายเป็นโครงสร้างของสังคม การใช้วิชาชีพกฎหมาย หากใช้เพียงเพื่อประโยชน์ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงสังคม ย่อมเป็นการใช้ที่ไม่ถูกต้อง²

(ศาสตราจารย์คณิ่ง ภาไชย)

นักกฎหมายที่ดีนั้น พึงรักษาอุดมการณ์แห่งความยุติธรรมไว้ได้ชั่ววันจันทร์³

(มารุต บุณนาค)

นักกฎหมายที่ดีพึงต้องร่วมมือกันสร้างสรรค์ความยุติธรรมให้แก่สังคม เพราะถ้าสังคมใดขาดไว้ความยุติธรรม สังคมนั้นก็จะอยู่กันอย่างผาสุกไม่ได้โดยแน่นอน⁴

(จ๋ารัส เขมะจารุ)

ใช้ความรู้ด้วยความบริสุทธิ์ เพื่อความยุติธรรม ด้วยความสุจริต รอบคอบ และสงบ⁵

(ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทย์)

¹ เหนติบัณฑิต รุ่น 32, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2523).

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน.

⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁵ เหนติบัณฑิต รุ่น 33, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2524).

ความรู้ดีอย่างเดียวไม่พอ หากต้องมีคุณธรรมประจำใจด้วย และพึงใช้กฎหมายในทางที่เป็น
ธรรม⁶

(ภิญโญ วีรนิติ)

กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม แม้จะก่อให้เกิดความเสียหายมากมายเพียงใด ก็ยังน้อยนิด เมื่อ
เทียบกับความคับแค้นใจ ที่นักกฎหมายผู้ไม่เป็นธรรมก่อให้เกิดขึ้น⁷

(โสภณ รัตนากร)

กฎหมายจะเป็นธรรมหรือไม่นั้น อยู่ที่ผู้ใช้⁸

(ปิ่นทิพย์ สุจริตกุล)

ความรู้ต้องใช้คู่กับความเป็นธรรม⁹

(โกเมน ภัทรภิรมย์)

กฎหมายเป็นเพียงสิ่งหนึ่งที่ใช้วินิจฉัยให้ความยุติธรรมแก่สังคม แต่การให้ความยุติธรรมจะ
ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ ผู้ใช้กฎหมายต้องมีความรอบรู้ สุขุม และซื่อสัตย์สุจริต¹⁰

(พิภพ อะสีติรัตน์)

รู้กฎหมายแล้ว ต้องใช้กฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมด้วย¹¹

(โกเมน ภัทรภิรมย์)

⁶ เหน็ดบัณฑิต รุ่น 33, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2524).

⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰ เหน็ดบัณฑิต รุ่น 35, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2526).

¹¹ เรื่องเดียวกัน.

ชื่อเสียง สุจริต ยุติธรรม ย่อมเป็นจุดประสงค์ของนักนิติศาสตร์ที่ดี¹²

(ปรีชา สุมาวงศ์)

กฎหมายที่ดีต้องมีความเป็นธรรมและเพื่อประชาชนส่วนใหญ่ แต่ความเป็นธรรมมิได้เกิดขึ้นลำพังเพียงโดยตัวบทกฎหมาย แต่ผู้ใช้กฎหมายก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะให้ความเป็นธรรมบังเกิดขึ้น ความเป็นธรรมในสังคมจะมีขึ้นได้ก็ต้องอาศัยนักกฎหมายที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและรักความถูกต้องเที่ยงธรรมเท่านั้น¹³

(ภิญโญ ธีรนิติ)

มีดจะคมกริบและปราศจากสนิมได้ก็โดยอาศัยการหมั่นลับอยู่เป็นนิจฉันใด ความรู้จะแตกฉานและปราดเปรื่องได้ก็ต้องอาศัยความเอาใจใส่ในการศึกษาเป็นนิจฉันนั้น¹⁴

(ประกาศน์ อวยชัย)

อย่าปากบั่น	ให้สำเร็จ	แต่อย่างเดียว
ต้องเจลิยว	ถึงคุณธรรม	อันล้ำค่า
เป็นคนดี	มีคน	เขาบูชา
ดีกว่าเป็น	คนเก่งกล้า	ค่าไม่มี

Try not to become a man of Success but rather a man of Value¹⁵

(ทวี กสิยพงศ์)

“...การใช้อำนาจทางตุลาการหรือการใช้อำนาจโดยองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทางตุลาการนั้นหาใช่ว่าจะใช้ได้โดยอิสระโดยไม่คำนึงถึงกฎหมายหรือแบบแผนไม่ แต่จะต้องใช้ให้เป็นไปตามครรลองของกฎหมายและแบบแผน มิฉะนั้นอำนาจทางตุลาการจะกลายจากอำนาจที่น่าเคารพเป็นอำนาจที่น่าเย้ยหยันได้...”¹⁶

(วิกรม เมลาสนนท์)

¹² เหน็ดบัณฑิต รุ่น 34, (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., ม.ป.ป.).

¹³ เหน็ดบัณฑิต รุ่น 37, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2528).

¹⁴ เรื่องเดียวกัน.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

อันความเป็นธรรมของสังคม จะมีจะเป็นต้องอาศัยกฎหมายที่ตั้งอยู่บนฐานแห่งนิติธรรมและมีการใช้กฎหมายนั้นด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม¹⁷

(สัญญาชัย สัจจวานิช)

ความรู้อย่างเดียวไม่พอ หากต้องมีคุณธรรมประจำใจด้วย และพึงใช้กฎหมายในทางที่เป็นธรรม¹⁸

(พิศิษฐ์ เทศะบำรุง)

พึงใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความสงบสุขและเป็นธรรมในสังคม¹⁹

(โสภณ รัตนากร)

“นักกฎหมาย” ควรช่วยกันสร้างพื้นฐานที่ดีสำหรับตนเองและบ้านเมืองด้วยการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามหลักวิชาด้วยความขยันหมั่นเพียร และซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคมสูงสุด²⁰

(กิติ บุรพวรรณ)

กฎหมายที่ยุติธรรมย่อมบัญญัติขึ้นเพื่อรักษาผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ไว้ แต่ผลบังคับของกฎหมายจะเป็นประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ได้ย่อมขึ้นอยู่กับการใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

การใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นธรรม จะต้องอาศัยนักกฎหมายที่มีคุณธรรมและมีโนธรรมอันสุจริตเท่านั้น²¹

(มารุต บุณนาค)

¹⁷ เนติบัณฑิต รุ่น 37, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2528).

¹⁸ เรื่องเดียวกัน.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน.

²⁰ เนติบัณฑิต รุ่น 39, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2530).

²¹ เรื่องเดียวกัน.

จงใช้กฎหมายโดยอาศัยความยุติธรรมกำกับ²²

(สมบูรณ บุกุณินนท์)

วิชาชีพกฎหมายต้องการความซื่อสัตย์ยิ่งกว่าวิชาชีพอื่นใด นักกฎหมายต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ และต่อประชาชน²³

(โสภณ รัตนกร)

ตัวบทกฎหมายโดยลำพังไม่อาจให้ความยุติธรรมได้ ถ้าผู้ใช้กฎหมายมีใจไม่เป็นธรรม²⁴

(โกเมน ภัทรภิรมย์)

อาชีพนักกฎหมายเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจของผู้อื่นและประชาชน การมีความรู้ทางกฎหมายดีและการยึดมั่นในหลักการแห่งกฎหมายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการไว้วางใจได้ของนักกฎหมาย²⁵

(คณิต ณ นคร)

กฎหมายทั้งปวงจะธำรงความยุติธรรมและถูกต้องเที่ยงตรงหรือจะธำรงความศักดิ์สิทธิ์และประสิทธิภาพเต็มเปี่ยมอยู่ได้หรือไม่ เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับการใช้ คือ ถ้าใช้ให้ได้กฎวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ๆ จริงแล้ว ก็จะทรงความศักดิ์สิทธิ์และประสิทธิภาพอันสมบูรณ์ไว้ได้ แต่ถ้าหากนำไปใช้ให้ผิดวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์โดยการพลิกแพลง บิดพลิ้วให้ผันผวนไปด้วยความหลงผิดด้วยอคติ หรือด้วยเจตนาอันไม่สุจริตต่าง ๆ กฎหมายก็เสื่อมความศักดิ์สิทธิ์และประสิทธิภาพลงทันที²⁶

(สวัสดิ์ โชติพานิช)

²² เหน็ดบัณฑิต รุ่น 39, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2530).

²³ เรื่องเดียวกัน.

²⁴ เรื่องเดียวกัน.

²⁵ เรื่องเดียวกัน.

²⁶ เรื่องเดียวกัน.

บ้านเมืองมีชื่อแป้นนอนนัก	อาศัยหลักยึดถือคือกฎหมาย
ชวานาครผ่อนทุกข์สุขสบาย	ด้วยใจกายนอบน้อมพร้อมเพรียงดี
ตุลาการศาลอยู่คู่ประเทศ	เป็นหลักเขตอธิปไตยอันชัยศรี
ด้วยยึดหลักยุติธรรมจำวิธี	ซัดดีชอบทำนองครรลองธรรม
หากจะมีอิทธิพลคนยิ่งใหญ่	บังคับให้ดวงจิตคิดแปรผัน
เหล่าสภากาหาระย่ต่อชัวัน	จักช่วยกันจรโลงธรรมนำชัยเอย ²⁷

(อำนาจ อินทุภูติ)

นักกฎหมายที่ดีนั้น หาใช่แต่จะมีความรู้เป็นเลิศทางนิติศาสตร์แต่อย่างเดียว หากต้องมีสำนึกอย่างเช่นมนุษย์ผู้เจริญทางธรรมด้วย²⁸

(กุศล บุญยี่น)

นักกฎหมายที่ดีนั้น นอกจากจะยึดมั่นอยู่ในหลักนิติธรรมย่อมจะต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ประพฤติตนอยู่ในครองธรรมด้วย²⁹

(มารุต บุณนาค)

กฎหมายและความยุติธรรม แม้จะรวมกันในบางครั้งและแยกกันในบางคราว แต่การใช้กฎหมายต้องคำนึงถึงความยุติธรรม และการให้ความยุติธรรมก็ต้องคำนึงถึงกฎหมาย³⁰

(โสภณ รัตนากร)

มีความคิดอย่างเสรีย่อมดีอยู่ แต่มีความคิดอย่างถูกต้องย่อมดีกว่า³¹

(สหัส สิงหวิริยะ)

²⁷ เหน็ดบัณฑิต รุ่น 39, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2530).

²⁸ เหน็ดบัณฑิต รุ่น 40, (กรุงเทพฯ : ดี แอนด์ เอส, 2531).

²⁹ เรื่องเดียวกัน.

³⁰ เรื่องเดียวกัน.

³¹ เรื่องเดียวกัน.

การรักความเป็นธรรม เป็นหัวใจของวิชาชีพกฎหมาย³²

(โสภณ รัตนากร)

ความเห็นทางกฎหมาย ถ้ามิได้ทำไปด้วยความสุจริต ตรงไปตรงมาตามหลักการโดยไม่คำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะติดตามมา ไม่อาจถือเอาเป็นบรรทัดฐานได้³³

(ประเทือง กীরติบุตร)

การทำคดีนั้น ถ้าเอาใจใส่เสาะหาและใคร่ครวญถึงเหตุถึงผลด้วยความละเอียดลออรอบคอบในหลักฐานทั้งหลายมากเท่าใด จะสามารถยังความยุติธรรมให้เกิดขึ้นได้มากเท่านั้น³⁴

(สมบูรณ์ บุญภินนท์)

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำรงชีวิต นักกฎหมายที่ยึดมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตเป็นนิมิต ย่อมเป็นผู้ที่ได้รับการสรรเสริญและยกย่องตลอดไป³⁵

(มารุต บุญนาค)

นักกฎหมายที่ดี นอกจากจะต้องมีความรู้ ความสามารถเชี่ยวชาญในด้าบบทกฎหมายแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดจะต้องมีคุณธรรม ไม่นำกฎหมายไปใช้ในทางที่ผิดหรือมิชอบด้วยประการทั้งปวง ฟังระลึกเสมอว่าบุคคลจะเป็นคนดีก็เพราะกรรม คือ การกระทำจะเป็นคนไม่ดีก็เพราะกรรม³⁶

(ธีรศักดิ์ วรรณสุด)

³² เหน็ดบัณฑิต รุ่น 42, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2533).

³³ เรื่องเดียวกัน.

³⁴ เรื่องเดียวกัน.

³⁵ เรื่องเดียวกัน.

³⁶ เรื่องเดียวกัน.

การประกอบวิชาชีพกฎหมายให้ประสบความสำเร็จนั้น นักกฎหมายควรจะศึกษาหาความรู้ด้านกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ และมีความขยันหมั่นเพียรตั้งใจในการปฏิบัติงาน ที่สำคัญที่สุดควรยึดมั่นในคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีอุดมการณ์ที่จะนำวิชาความรู้ไปอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่สังคมและประเทศชาติต่อไป³⁷

(สวัสดิ์ โชติพานิช)

ทำประโยชน์ให้สังคมไม่ได้ ก็ไม่ควรจะเป็นคนทำให้สังคมมีปัญหา³⁸

(อุดม เฟื่องฟูง)

นักกฎหมายที่ดีมิใช่วัดกันเฉพาะที่ฐานะและตำแหน่ง แต่ขึ้นอยู่กับศรัทธาของบุคคลรอบข้างและการยอมรับของสังคม นอกจากความรู้ความสามารถแล้ว อุดมการณ์และความสุจริตเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในวิชาชีพกฎหมายอย่างแท้จริง³⁹

(สุประดิษฐ์ หุตะสิงห์)

ความสุจริตในวิชาชีพกฎหมายไม่เพียงแต่จะเสริมสร้างศักดิ์ศรีของนักกฎหมายเท่านั้น แต่จะเสริมสร้างสังคมให้ดียิ่งขึ้นด้วย⁴⁰

(คณิ่ง ภาไชย)

กฎหมายเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ความเป็นธรรมจะเกิดขึ้นในผู้ใช้กฎหมายต้องมีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถ และความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ⁴¹

(อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ)

³⁷ เหน็ดบัณฑิต รุ่น 42, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร พิมพ์ จำกัด, 2533).

³⁸ เรื่องเดียวกัน.

³⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน.

การใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงความยุติธรรมแสดงถึงความบกพร่องในจริยธรรมของนักกฎหมาย⁴²

(คณิต ฌ นคร)

นักกฎหมายไม่ควรปฏิเสธการประกาศความยุติธรรมเพียงข้ออ้างว่าตัวบทกฎหมายมิได้บัญญัติเอื้ออำนวยให้ทำเช่นนั้น⁴³

(เข้มชัย ชูติวงศ์)

ผู้ใช้อกฎหมายต้องมีใจเป็นธรรม⁴⁴

(โกเมน ภัทรภิรมย์)

นักกฎหมายที่ดี ต้องมีคุณธรรม ฟังใช้กฎหมายให้เป็นประโยชน์เพื่อผลของความยุติธรรม⁴⁵

(ม.ร.ว. อดุลกิติ์ กิติยากร)

ถ้าเราจะต้องดูตัวอย่างอะไรสักอย่าง ขออย่าได้ดูแต่ปัจจุบันของตัวอย่างเท่านั้น จงดูถึงอดีต และคาดการณ์ถึงอนาคตของตัวอย่างด้วยแล้วจึงนำไปเป็นแบบได้⁴⁶

(กุศล บุญยี่น)

นักกฎหมายที่ดีจะต้องฝึกตนเองให้เป็นคนมีเหตุผล เพราะกฎหมายเป็นวิชาว่าด้วยเหตุผล ต้องเป็นคนใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยความสุขุมและที่สำคัญที่สุด คือ ต้องเป็นคนรักความยุติธรรม⁴⁷

(ประดิษฐ์ เอกมณี)

⁴² เหน็ดบัณฑิต รุ่น 42, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2533).

⁴³ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁴ เหน็ดบัณฑิต รุ่น 43, (กรุงเทพฯ : บพิศการพิมพ์ จำกัด, 2534).

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน.

ความยุติธรรม เป็นผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ ⁴⁸

(สุชาติ สุขสุมิตร)

จงใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความสงบสุขและความเป็นธรรมในสังคม ⁴⁹

(เชียร์ เจริญวัฒนา)

การใช้กฎหมายเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมด้วยความชอบธรรมนั้น ย่อมเป็น
เจตนารมณ์อันแท้จริงแห่งกฎหมาย ⁵⁰

(พลตำรวจตรี สง่า ดวงอัมพร)

อาชีพนักกฎหมายเกี่ยวข้องโดยตรงกับมนุษย์ทำนองเดียวกับอาชีพแพทย์ การใช้กฎหมาย
โดยคำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของผู้ยื่นยอมนำความเจริญมาสู่กฎหมาย ⁵¹

(คณิต ณ นคร)

กฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความยุติธรรม ดังนั้น นักกฎหมายจึงไม่ควร
เคร่งครัดกับกฎหมายจนลืมนำความยุติธรรม ⁵²

(เข็มชัย ชุติวงศ์)

⁴⁸ เหน็ดบัณฑิต รุ่น 43, (กรุงเทพฯ : บพิการพิมพ์ จำกัด, 2534).

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน.

⁵² เรื่องเดียวกัน.

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นความดีงามและหลักปฏิบัติที่ทุกคนพึงยึดถือ หากบุคคลในสังคมขาดคุณธรรมและจริยธรรม สังคมย่อมขาดซึ่งความสงบสุข สำหรับนักกฎหมาย คุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะต้องมียึดอยู่ในจิตใจและในการประพฤติปฏิบัติตน เพราะหากนักกฎหมายขาดคุณธรรมและจริยธรรมเสียแล้ว ก็เท่ากับเป็นการใช้หรือตีความกฎหมายในทางที่ผิดรวมทั้งเป็นการทำลายกฎหมายและทำลายความสงบสุขของสังคมในขณะเดียวกัน แต่หากนักกฎหมายยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมจะนำพาชีวิตของตนไปสู่ความสุข ความเจริญ และนำพาสังคมไปสู่ความสงบสุขด้วย⁵³

(วิรัช ลิ้มวิชัย)

หลักการสำคัญประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คือ การมีระบบกฎหมายที่ดี ที่มีคุณธรรม จริยธรรมและประสิทธิภาพในการผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม ตลอดจนสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลักเบื้องต้น ความสงบสุขของบ้านเมืองจึงบังเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยนักกฎหมายที่ดี กล้ายืนหยัดเพื่อความถูกต้องชอบธรรม ยึดถือหลักการแห่งความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง⁵⁴

(พงษ์เทพ ศิริพงศ์ดีถานนท์)

ความยุติธรรมจะต้องมาจากดวงจิตที่เป็นกลาง และปราศจากอคติเท่านั้น หากปราศจากความเป็นกลางและเติมไปด้วยอคติแล้ว แม้จะเป็นดวงจิตของคนดีและซื่อสัตย์ก็ไม่อาจให้ความยุติธรรมได้⁵⁵

(เข้มชัย ชูติวงศ์)

กระทำการด้วยปัญญา รักษาความไม่ประมาทเสมอด้วยชีวิต⁵⁶

(เกียรติ กาญจนรินทร์)

⁵³ เหน็ดบัณฑิต สมัยที่ 60, (กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2551).

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน.

นักกฎหมายที่ดี ต้องหมั่นค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอและต้องมีคุณธรรม เช่น ซื่อสัตย์ สุจริต รู้จักละอาย เกรงกลัวต่อบาป ตั้งมั่นอยู่ในพรหมวิหารสี่ และอิทธิบาทสี่ เป็นต้น⁵⁷

(หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์)

จริยธรรมในวิชาชีพกฎหมายมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย นักกฎหมายจะช่วยเหลือสังคมให้เกิดความสงบสุขได้ นักกฎหมายต้องมีความมั่นคงในจริยธรรม⁵⁸

(ปริญญา ดีผดุง)

นักกฎหมายที่จะใช้กฎหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมได้จักต้องมีจิตใจที่บริสุทธิ์ เจตนาสุจริตและพฤติกรรมที่โปร่งใส⁵⁹

(ชาติชาย อัครวิบูลย์)

ในการใช้กฎหมายนั้นนอกจากจะต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ยังต้องคำนึงถึงบริบทของสังคมด้วย เนื่องจากกฎหมายและสังคมนั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะแยกกันได้อย่างเด็ดขาด⁶⁰

(ฤทัย หงส์ศิริ)

กฎหมายเป็นบทบัญญัติที่ศักดิ์สิทธิ์ หากนำไปใช้ได้ครบถ้วนโดยสุจริตแล้ว ประเทศชาติบ้านเมืองจะเจริญและสุขสงบมาก⁶¹

(อิริราช มณีภาค)

นักกฎหมายที่ดีจะต้องมิใช่ นักกฎหมายแต่เพียงอาชีพ แต่จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยใจ และสุจริตต่อวิชาชีพ⁶²

(ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา)

⁵⁷ เหน็ดบัณฑิต สมัยที่ 60, (กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์ จำกัด, 2551).

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน.

⁶² เรื่องเดียวกัน.

นักกฎหมายนอกจากจะพึงยึดหลักนิติธรรม ดำรงตนอยู่ในจริยธรรมแล้ว การอ่อนน้อมถ่อมตัว และการไม่ลืมนอน ย่อมเป็นคุณลักษณะที่ดีด้วย⁶³

(มารุต บุณนาค)

ของจงเป็น	เช่นนัก	ยุติธรรม
ชื่อสัตย์	สุจริตล้ำ	เกินคำขาน
บุชาความ	ถูกต้อง	เป็นตำนาน
มุ่งสร้างสาน	ประโยชน์สุข	แก่ปวงชน ⁶⁴

(จรัญ ภัคดีธนากุล)

นักกฎหมาย ต้องเข้าใจและใช้กฎหมายอย่างถูกต้องเป็นธรรม
 นักกฎหมาย ต้องซื่อสัตย์ ต่อตนเอง ต่อสังคม ต่อส่วนรวม
 นักกฎหมาย ต้องซื่อสัตย์ ต่อวิชาชีพ โดยเฉพาะวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม
 นักกฎหมาย ต้องช่วยกันสร้างความถูกต้องเป็นธรรม⁶⁵

(สัท กอแสงเรือง)

สร้างคุณความดีให้ปรากฏ สร้างความเป็นธรรมให้สังคม รักษาความเป็นกลางและดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม⁶⁶

(สบโชค สุขารมณ)

ถ้าไม่เรียนรับรองต้องไม่รู้
 ถ้าไม่ดูรับรองต้องไม่เห็น
 ถ้าไม่ทำรับรองต้องไม่เป็น
 นี่เป็นเกณฑ์ประจำตัวทั่วทุกคน⁶⁷

(จรัส กาญจนขจิต)

⁶³ เหน็ดบัณฑิต สมัยที่ 60, (กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์ จำกัด, 2551).

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน.

นักกฎหมายนอกจากต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรมแล้ว ต้องมีความกล้าหาญที่จะ
ทำให้ความยุติธรรมสัมฤทธิ์ผลด้วย⁶⁸

(จิรนิติ หะวานนท์)

นักกฎหมายที่ดีนั้นควรจะใช้หลักกฎหมายประกอบกับความเป็นธรรมในการตีความว่า
บทบัญญัติของกฎหมายมีความหมายอย่างไร โดยไม่เอาอารมณ์หรือความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบใน
ตัวบุคคลหรือเรื่องนั้น ๆ มาเป็นปัจจัยในการตีความ⁶⁹

(สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์)

... เป้าหมายสูงสุดของการเป็นนักกฎหมายหรือผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายที่ดี มิใช่เป็น
เพียงแต่ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในตัวบทกฎหมายเท่านั้น แต่ยังคงต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลัก
คุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายเป็นผู้มี
บทบาทสำคัญต่อความอยู่รอดและความสงบสุขของสังคมและประเทศชาติ ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพ
กฎหมายนอกจากจะใช้ความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมายแล้ว ยังจำเป็นต้องเป็นผู้รอบรู้ รู้จัก
พิเคราะห์บทกฎหมายนำไปใช้บังคับได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้การใช้กฎหมายบังเกิดผลเป็นธรรมต่อ
สังคมอย่างแท้จริง⁷⁰

(อักษราทร จุฬารัตน)

จงเป็นนักกฎหมายที่ยึดถือแต่ความถูกต้องและชอบธรรม⁷¹

(ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม)

คุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ เป็นคุณสมบัติอันเป็นสาระสำคัญของนัก
กฎหมายที่ดี⁷²

(สุประติษฐ์ หุตะสิงห์)

⁶⁸ เหน็ดบัณฑิต สมัยที่ 60, (กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2551).

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁰ เหน็ดบัณฑิต สมัยที่ 62, (กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2553).

⁷¹ เรื่องเดียวกัน.

⁷² เรื่องเดียวกัน.

อคติเป็นหนทางไปสู่ความเสื่อม จึงต้องหมั่นตรวจสอบตนเองว่ากำลังคิด กำลังทำ โดยมี
อคติหรือไม่ แล้วใจจะเป็นสุข กระทำการใด ก็จะประสบความสำเร็จ⁷³

(หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์)

ความสงบ รอบรู้ รอบคอบ เป็นคุณสมบัติที่ดีของนักกฎหมาย⁷⁴

(ไพโรจน์ วายุภาพ)

... ใช้จริยธรรมทำหน้าที่ในการประกอบวิชาชีพกฎหมาย โดยเฉพาะต้องมีความซื่อสัตย์
สุจริต หมั่นติดตาม ปรับปรุงและพัฒนาความรู้กฎหมายอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และมีความ
กล้าหาญ มั่นคง แน่วแน่ที่จะยืนอยู่บนความถูกต้องและเที่ยงธรรม โดยไม่หวั่นเกรงต่ออิทธิพลที่ไม่
ชอบธรรมทั้งปวง ...⁷⁵

(ปริญญา ดีผดุง)

นักกฎหมายต้องรักษาความยุติธรรม และมีความกล้าหาญที่จะทำให้ความยุติธรรมปรากฏขึ้น
จริงด้วย⁷⁶

(อริคม อินทุภูติ)

บ้านเมืองปกครองด้วยกฎหมาย การใดถูก การใดผิดก็เป็นไปตามกฎหมาย นักกฎหมาย
ต้องชี้นำความคิดความเห็นที่ถูกต้องให้แก่มหาชน ต้องไม่ชี้นำไปในทางที่ผิด เพราะจะทำให้
บ้านเมืองเสียหาย กฎหมายกลายเป็นเศษกระดาษที่ไม่มีใครยอมรับปฏิบัติตาม⁷⁷

(จิรนิติ หะวานนท์)

⁷³ เนติบัณฑิต สมัยที่ 62, (กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2553).

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁷ เรื่องเดียวกัน.

อุดมการณ์และศักดิ์ศรีของนักกฎหมายที่ยึดมั่นในหลักนิติธรรม ควรทูลถนอมยิ่งชีวิต ไม่ควรให้สิ่งแวดล้อมและอิทธิพลใดมาเปลี่ยนแปลงได้⁷⁸

(มารุต บุณนาค)

ความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยผู้ใช้กฎหมายที่มีคุณธรรมและสติปัญญา นักกฎหมายที่ขาดสติปัญญาและคุณธรรม ย่อมนำพาให้ประเทศชาติล่มจม⁷⁹

(ประจักษ์ พุทธิสมบัติ)

ภาระของนักกฎหมาย คือ การใช้กฎหมายให้สุจริตและเป็นธรรม⁸⁰

(ไสว จันทะศรี)

การตีความกฎหมายนั้นไม่ใช่จะตีความอย่างไรก็ได้ เพราะกฎหมายมีขึ้นเพื่อให้เกิดความแน่นอนในสิทธิ หน้าที่ หรือสถานภาพทางกฎหมาย ดังนั้น หากตีความกฎหมายโดยไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ ความเชื่อถือในนักกฎหมายย่อมจะเสื่อมถอยลง นั้นคงไม่ใช่เพราะใครอื่น แต่เพราะนักกฎหมายเอง⁸¹

(ฤทัย หงส์ศิริ)

ความเป็นธรรมและความแน่นอนจะทำให้กฎหมายมีประสิทธิภาพสูงสุดในการสร้างสังคมที่เป็นระเบียบและเจริญก้าวหน้า ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายที่ดี ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายใด พึงยึดถือการตีความและการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้เป็นไปในลักษณะนี้⁸²

(สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์)

⁷⁸ เนติบัณฑิต สมัยที่ 62, (กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2553).

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁸¹ เรื่องเดียวกัน.

⁸² เรื่องเดียวกัน.

ถ้ายึดตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียว ความเป็นธรรมที่ได้อาจไม่ตรงกับความเป็นจริง แต่
ถ้ายึดความเป็นจริงเพียงอย่างเดียว บ้านเมืองก็จะไร้ชื่อแป ... ฟังใช้กฎหมายอย่างฉลาด เพื่อให้เกิด
ความเป็นธรรมตามความเป็นจริง ⁸³

(อุทัย โสภาโชติ)

“จงเป็นนักกฎหมายที่มีความเป็นธรรม อย่าเป็นนักกฎหมายแต่เพียงอาชีพ” ⁸⁴

(ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา)

⁸³ เหน็ดบัณฑิต สมัยที่ 62, (กรุงเทพฯ : บพิชการพิมพ์ จำกัด, 2553).

⁸⁴ เรื่องเดียวกัน.